

Broj: 01-300/18

Podgorica, 19.09.2018. godine

KM/KM

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/2011 i 32/2014) i člana 41 Pravila o radu Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG" br. 53/14), nakon završenog postupka ispitivanja povrede ljudskih prava po pritužbi X.X. iz Podgorice daje

MIŠLJENJE

I UVOD

1. Pritužbu je podnio X.X., zaposlen u "Čistoća" d.o.o. Podgorica, zbog navodne diskriminatorne prirode Pravilnika o rješavanju stambenih potreba br. 4336 od 11.03.2014. godine.

2. Podnosilac u pritužbi u bitnom navodi da su "Čistoća" d.o.o. Podgorica i "Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Podgorica donijela dva Pravilnika o rješavanju stambenih potreba od 11.03.2014. godine, odnosno 04.03.2014. godine, koja su u svemu istovjetna osim u odredbama čl. 24. S tim u vezi, podnosilac navodi da je Društvo "Vodovod i kanalizacija" čl. 24 vrednovalo svakog člana porodičnog domaćinstva sa po 3 boda po članu, bez obzira na broj članova domaćinstva, dok je Društvo "Čistoća" ograničilo broj bodova po osnovu broja članova sa maksimalnim brojem od 15 bodova. Nadalje ističe da su u Društvo "Čistoća" dominantno zaposleni pripadnici romske i islamske zajednice, čija su porodična domaćinstva u osnovi brojnija od ostale populacije, iz kog razloga smatra da odredba čl. 24 Pravilnika nepovoljno pogađa zaposlene Rome i Muslimane koji apliciraju za rješavanje stambenih potreba.

II ISPITNI POSTUPAK

3. U cilju utvrđivanja pravno relevantnih činjenica i okolnosti, Zaštitnik je, saglasno odredbama člana 35 Zakona o Zaštitniku/ci, pokrenuo postupak i aktom br. 01-300/18 od 03.05.2018. godine tražio izjašnjenje na navode iz pritužbe od D.o.o. "Čistoća" Podgorica.

4. D.o.o. "Čistoća" Podgorica se izjasnilo aktom br. 6365/1 od 16.05.2018. godine u bitnom navodeći:

- Da je "Čistoća" d.o.o. Podgorica nakon izvršene reorganizacije u martu 2014. godine, u saradnji sa resornim Sekretarijatom za komunalne poslove i saobraćaj i ostalim društvima koja se bave komunalnim djelatnostima čiji je osnivač Glavni grad, donijela Pravilnik o rješavanju stambenih potreba, čiji je tekst gotovo u potpunosti usaglašen, iz razloga istog tretmana i bodovanja zaposlenih zainteresovanih za rješavanje stambene potrebe;
- Da je čl. 24 Pravilnika broj bodova po članu porodičnog domaćinstva u "Čistoća" d.o.o. ograničen na 15, te da je to samo jedan od Pravilnikom utvrđenih šest kriterijuma za rješavanje stambenih potreba po osnovu kojih se utvrđuje rang lista;
- Da podnosilac pritužbe neosnovano navodi da se radi o diskriminatornom članu "uperenom" protiv romske populacije, već da se naprotiv radi o potrebi da se na ovaj način uspostavi balans u bodovanju, odnosno da se po ovom kriterijumu ne mogu ostvariti bodovi koji bi umanjili ili potrili značaj bodovanja po ostalim kriterijumima za rješavanje stambenih potreba, jer bi u protivnom ostali bili diskriminirani;
- Da se praksa sa ograničenim bodovanjem kriterijuma "broj članova porodičnog domaćinstva" primjenjuje u gotovo svim državnim preduzežima (Željeznički prevoz, RTCG, Dom zdravlja), Glavnom gradu, te da je na ovaj način predviđeno i bodovanje Odlukom o rješavanju stambenih potreba državnih službenika i namještenika;
- Da većina novih pravilnika i ne predviđa ovaj kriterijum, što je dodatni razlog zbog kojeg se ne može govoriti o diskriminaciji.

III UTVRĐENE ČINJENICE

5. Na osnovu pritužbe, izjašnjenja i pribavljene dokumentacije utvrđeno je da je Pravilnikom o rješavanju stambenih potreba, koji je donio Odbor direktora D.o.o. „Čistoća“ Podgorica dana 11.03.2014. godine, određeno da se broj članova porodičnog domaćinstva vrednuje sa najviše 15 bodova, i to: porodičnom domaćinstvu od 1 člana pripada 3 boda; porodičnom domaćinstvu od 2 člana pripada 6 bodova; porodičnom domaćinstvu od 3 člana pripada 9 bodova; porodičnom domaćinstvu od 4 člana pripada 12 bodova i porodičnom domaćinstvu od 5 i više članova pripada 15 bodova.

Takođe je nesporno utvrđeno da je Pravilnikom o rješavanju stambenih potreba, koji je donio Odbor direktora D.o.o. „Vodovod i kanalizacija“ Podgorica dana 04.03.2014. godine, određeno da za svakog člana porodičnog domaćinstva zaposlenom pripada po 3 boda, po članu domaćinstva.

IV RELEVANTNO PRAVO

A. Domaće pravo:

6. Ustav Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, br. 1/2007, 38/2013) određuje:

“Crna Gora je građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava.” (čl. 1 st. 2)

“Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu.” (čl. 8 st. 1)

“Prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma.

Svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo.” (čl. 17)

“Zakon mora biti saglasan sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, a drugi propis mora biti saglasan sa Ustavom i zakonom.” (čl. 145)

7. Zakon o zabrani diskriminacije ("Službeni list Crne Gore", br. 046/10, 040/11, 018/14, 042/17) propisuje:

„Zabranjen je svaki oblik diskriminacije, po bilo kom osnovu.

Diskriminacija je svako pravno ili faktičko pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja prema jednom licu, odnosno grupi lica u odnosu na druga lica, kao i isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu u odnosu na druga lica, koje se zasniva na rasi, boji kože, nacionalnoj pripadnosti, društvenom ili etničkom porijeklu, vezi sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom, jeziku, vjeri ili uvjerenju, političkom ili drugom mišljenju, polu, promjeni pola, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji i/ili interseksualnim karakteristikama, zdravstvenom stanju, invaliditetu, starosnoj dobi, imovnom stanju, bračnom ili porodičnom stanju, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, političkoj partiji ili drugoj organizaciji, kao i drugim ličnim svojstvima.” (čl. 2 st. 1 i 2)

“Ukoliko tužilac/teljka učini vjerovatnim da je tuženi/a izvršio/la akt diskriminacije, teret dokazivanja da usljed tog akta nije došlo do povrede jednakosti u pravima i pred zakonom prelazi na tuženog/u.

Pravilo o teretu dokazivanja iz stava 1 ovog člana primjenjuje se i u postupanju za zaštitu od diskriminacije kod Zaštitnika/ce. Odredba stava 1 ovog člana ne odnosi se na prekršajni i krivični postupak.” (čl. 29)

8. Zakon o stanovanju i održavanju stambenih zgrada ("Službeni list Crne Gore", br. 004/11, 040/11, 001/14, 006/14)

“Država i jedinice lokalne samouprave obezbjeđuju sredstva za rješavanje stambenih potreba zaposlenih, u skladu sa potrebama i mogućnostima.” (čl. 25)

“(1) Postupak, način i kriterijumi za rješavanje stambenih potreba lica čiji je rad od interesa za državu, odnosno jedinicu lokalne samouprave utvrđuju se propisom Vlade, odnosno nadležnog organa lokalne samouprave.” (čl. 26 st. 1)

9. Zakon o privrednim društvima ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 006/02, Službeni list Crne Gore", br. 017/07, 080/08, 040/10, 036/11, 040/11) propisuje:

“(3) Odbor direktora je organ upravljanja i rukovođenja društva čije odluke izvršavaju sekretar društva i izvršni direktor.” (čl. 34 st. 3)

“(1) Ovlašćenja odbora direktora utvrđuju se statutom društva.” (čl. 43 st. 1)

“Osim odredaba koje se odnose na društvo sa ograničenom odgovornošću, odredbe ovog zakona koje se odnose na akcionarsko društvo shodno se primjenjuju i na društvo sa ograničenom odgovornošću. Kada odredbe upućuju na akcije, one se shodno primjenjuju i na udjele. Kada postoji nesaglasnost između odredaba koje se odnose na društvo sa ograničenom odgovornošću i onih koje se odnose na akcionarsko društvo, primjenjuju se odredbe koje se odnose na društvo sa ograničenom odgovornošću.” (čl. 79)

10. Zakon o radu (“Službeni list Crne Gore”, br. 49/08., 59/11., 66/12. i 31/14) propisuje:

„Zabranjena je neposredna i posredna diskriminacija lica koja traže zaposlenje, kao i zaposlenih, s obzirom na pol, rođenje, jezik, rasu, vjeru, boju kože, starost, trudnoću, zdravstveno stanje, odnosno invalidnost, nacionalnost, bračni status, porodične obaveze, seksualno opredjeljenje, političko ili drugo uvjerenje, socijalno porijeklo, imovno stanje, članstvo u političkim i sindikalnim organizacijama ili neko drugo lično svojstvo.“ (čl. 5)

„Neposredna diskriminacija, u smislu ovog zakona, jeste svako postupanje uzrokovano nekim od osnova iz člana 5. ovog zakona kojim se lice koje traži zaposlenje, kao i zaposleni stavlja u nepovoljniji položaj u odnosu na druga lica u istoj ili sličnoj situaciji.

Posredna diskriminacija, u smislu ovog zakona, postoji kada određena odredba, kriterijum ili praksa stavlja ili bi stavila u nepovoljniji položaj u odnosu na druga lica, lice koje traži zaposlenje kao i zaposleno lice, zbog određenog svojstva, statusa, opredjeljenja ili uvjerenja.“ (čl. 6)

Diskriminacija iz čl. 5. i 6. ovog zakona zabranjena je u odnosu na: 2) uslove rada i sva prava iz radnog odnosa. (čl. 7 st. 1 tč. 2)

11. Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore (“Službeni list Crne Gore”, br. 42/2011 i 32/2014) propisuje:

“Zaštitnik/ca je institucionalni mehanizam za zaštitu od diskriminacije.

Zaštitnik/ca, uz saglasnost diskriminisanog lica, postupa i preduzima mjere za zaštitu od diskriminacije, u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonom kojim je uređena zabrana diskriminacije.” (čl. 27)

„Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje.“ (čl. 41)

12. Statut Društva sa ograničenom odgovornošću „Čistoća“ - Podgorica određuje:

„Odbor direktora:

- donosi Statut i druga akta Društva u skladu sa zakonom ...“ (čl. 32 st. 1 al. 1)

„Akti Društva su: Statut, pravilnici, poslovnik i odluke kojima se na opšti način uređuju određena pitanja, ako zakonom nije drugačije propisano. (čl. 45)

13. Pravilnik o rješavanju stambenih potreba koji je donio Odbor direktora D.o.o. „Čistoća“ Podgorica dana 11.03.2014. godine određuje:

„Broj članova porodičnog domaćinstva vrednuje se sa najviše 15 bodova, i to:

- porodičnom domaćinstvu od 1 člana pripada 3 boda
- porodičnom domaćinstvu od 2 člana pripada 6 bodova
- porodičnom domaćinstvu od 3 člana pripada 9 bodova
- porodičnom domaćinstvu od 4 člana pripada 12 bodova
- porodičnom domaćinstvu od 5 i više članova člana pripada 15 bodova.“ (čl. 24)

14. Pravilnik o rješavanju stambenih potreba koji je donio Odbor direktora D.o.o. „Vodovod i kanalizacija“ Podgorica dana 04.03.2014. godine određuje:

„Za svakog člana porodičnog domaćinstva zaposlenom pripada po 3 boda, po članu domaćinstva.“ (čl. 24)

B. Međunarodno pravo:

15. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (Rim, 4. novembar 2000.) propisuje:

„Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj Konvenciji obezbjeđuje se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nekom nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.“ (član 14)

16. Protokol broj 12 uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda određuje:

1. Uživanje svih prava određenih zakonom osiguraće se bez diskriminacije po bilo kom osnovu kao što je pol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.

2. Niko ne smije biti diskriminisan od strane javnih tijela na bilo kojoj osnovi kako je navedeno u stavu 1. (čl.1)

V ZAKLJUČNA OCJENA

17. Podnosilac pritužbe je Društvu sa ograničenom odgovornošću „Čistoća“ Podgorica stavio na teret diskriminaciju po osnovu nacionalne pripadnosti, a u vezi sa brojem članova porodičnog domaćinstva sadržanu u Pravilniku o rješavanju stambenih potreba zaposlenih koji je dana 11.03.2018. godine donio Odbor direktora ovog Društva. S tim u vezi, Zaštitnik je prilikom meritornog odlučivanja o navodima podnosioca pritužbe imao u vidu načelo jednakosti sadržano u Ustavu Crne Gore, Zakonu o zabrani diskriminacije i drugim domaćim i međunarodnim anti-diskriminacionim propisima i praksi, kao i propise u oblasti stanovanja, obavljanja privrednih djelatnosti i prava iz radnog odnosa.

18. Zaštitnik najprije podsjeća da je jedna od najviših ustavnih vrijednosti princip vladavine prava, koji se ostvaruje primjenom načela saglasnosti pravnih propisa. Ovo načelo podrazumijeva da zakon mora biti saglasan s Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, kao i da drugi propis mora biti saglasan sa Ustavom i zakonom. Posljedica ovakvih ustavnih određenja je da su organi vlasti vezani Ustavom i zakonom, kako u pogledu svojih normativnih, tako i drugih ovlašćenja i podrazumijeva da se podzakonski propisi donose na osnovu normativno utvrđenog ovlašćenja donosioca akta. Pri uređivanju pravnih odnosa, donosilac akta je dužan uvažiti granice koje pred njega postavlja Ustav, a posebno one koje proizilaze iz načela vladavine prava i one kojima se štite određena ustavna dobra i vrijednosti. U konkretnom slučaju to su zabrana diskriminacije i načelo jednakosti. Zahtjevi za jednakošću neodvoji su od načela vladavine prava na području svih grana prava, pa i stambenog prava, kao jednog od prava iz radnog odnosa.

19. S tim u vezi, Zaštitnik zapaža da iz odredaba člana 34 stav 3 i člana 43 stav 1 Zakona o privrednim društvima proizilazi da je Odbor direktora organ upravljanja i rukovođenja Društva i da je, u skladu sa Statutom Društva, ovlašćen da donosi opšte pravne akte kojima se uređuju prava i obaveze zaposlenih, pa i akt kojim se uređuju pitanja rješavanja stambenih potreba zaposlenih tog društva. Saglasno tom ovlašćenju, Odbor direktora D.o.o. „Čistoća“ Podgorica donio je 11.03.2014. godine Pravilnik o rješavanju stambenih potreba zaposlenih, kojim su uređeni uslovi, način, kriterijumi, organi, postupak i druga pitanja od značaja za rješavanje stambenih potreba zaposlenih društva. Konsekventno tome, Pravilnikom su uređeni kriterijumi za rješavanje stambenih potreba i to: 1. postojeća stambena situacija; 2. značaj radnog mjesta; 3. radni staž; 4. broj članova porodičnog domaćinstva; 5. doprinos za stambenu izgradnju i 6. socijalni status. (čl. 20)

20. Analiza načela jednakosti i nediskriminacije, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, upućuje na potrebu ispitivanja tri uslova kojim se utvrđuje da li je ovo načelo povrijeđeno. Prvi uslov odnosi se na postojanje sličnih, odnosno uporedivih činjenično-pravnih situacija i jednakog ili različitog postupanja. Drugi uslov za postojanje diskriminacije pretpostavlja da se razlika u postupanju vrši na osnovu određene statusne pripadnosti pojedinca, odnosno njegovog ličnog svojstva. Treći uslov čini ispitivanje da li je različito postupanje u sličnim činjenično-pravnim okolnostima, odnosno jednako postupanje u značajno različitim okolnostima, razumno i opravdano. Različito pravno postupanje, prema shvatanju Evropskog suda, može se objektivno i razumno opravdati kad ima legitimni cilj i kad su sredstva koja se pritom primjenjuju razumno srazmjerna legitimnom cilju koji se želi postići.¹

¹ ESLJP, *Andrejeva protiv Latvije* [GC], br. 55707/00, presuda od 2009, stav 81

21. U vezi sa testom za utvrđivanje diskriminacije, a polazeći od spisa predmeta, Zaštitnik primjećuje da je čl. 24 Pravilnika o rješavanju stambenih potreba D.o.o. „Čistoća“ Podgorica definisano bodovanje broja članova porodičnog domaćinstva, kao jednog od šest kriterijuma za rješavanje stambenih potreba, i to na način što se svaki član porodičnog domaćinstva vrednuje sa po 3 boda, sa mogućnošću ostvarivanja najviše 15 bodova po ovom kriterijumu bez obzira da li porodično domaćinstvo ima više od 5 članova. Sa druge strane, nedvosmisleno proizilazi da je istim članom Pravilnika o rješavanju stambenih potreba „Vodovod i kanalizacija“ D.o.o. Podgorica određeno da za svakog člana porodičnog domaćinstva zaposlenom pripada po 3 boda, bez ograničenja broja bodova u slučaju da porodično domaćinstvo ima više od pet članova. Dakle, iz prednje iznijetog izvodi se zaključak da su različitim vrednovanjem broja članova porodičnog domaćinstva kao jednog od kriterijuma za rješavanje stambenih potreba, zaposleni Društva „Čistoća“ dovedeni u nejednak položaj u odnosu na zaposlene Društva „Vodovod i kanalizacija“.

22. Kod ispitivanja da li se zaposleni dva društva nalaze u analognim činjenično-pravnim situacijama, Zaštitnik zapaža da je Glavni grad Podgorica osnivač oba privredna društva, te da se između ostalih, pravni osnov za donošenje oba Pravilnika o rješavanju stambenih potreba nalazi u čl. 25 Zakona o stanovanju i održavanju stambenih zgrada, kojim je propisano da država i jedinice lokalne samouprave obezbjeđuju sredstva za rješavanje stambenih potreba zaposlenih, u skladu sa potrebama i mogućnostima. Sa iznijetih razloga ne može se dovesti u sumnju da se zaposleni oba privredna društva nalaze u uporedivim činjenično-pravnim odnosima, da obavljaju poslove u društvima čiji je osnivač Glavni grad i da su sredstva za rješavanje stambenih potreba zaposlenih oba društva obezbijedena iz sredstava jedinice lokalne samouprave.

23. Kod ocjene drugog kriterijuma da li se osnov za nejednako postupanje nalazi u statusnoj pripadnosti zaposlenih u D.o.o. „Čistoća“ izraženoj u njihovoj nacionalnoj pripadnosti, Zaštitnik podsjeća da je podnosilac pritužbe predočio da, sa stanovišta nacionalne strukture zaposlenih u D.o.o. „Čistoća“, Romi i Muslimani imaju većinsko učešće, čija su porodična domaćinstva u osnovi brojnija od ostale populacije. Sa druge strane, valjalo je cijeliti navode iz izjašnjenja izvršnog direktora društva „Čistoća“ kojim ni u jednom stavu nije opovrgnuta pretpostavka da su Romi i Muslimani dominantno zaposleni u ovom Društvu, niti pretpostavka da zaposleni pripadnici ovih nacionalnih zajednica imaju brojnije porodice u odnosu na zaposlene u društvu „Vodovod i kanalizacija“. Priznanjem iz izjašnjenja, da se opredijeljenim vrednovanjem broja članova porodičnog domaćinstva u društvu „Čistoća“ pretendovalo uspostavljanje balansa u bodovanju kako se po kriterijumu broja članova domaćinstva ne bi ostvarili bodovi koji bi umanjili značaj bodova po ostalim kriterijumima za rješavanje stambenih potreba, nije doveden u sumnju razlog nejednakog postupanja, naprotiv, neposredno je potvrđeno da je brojnost porodičnih domaćinstava zaposlenih Roma i Muslimana bila od pretežnog značaja prilikom donošenja spornih odredaba čl. 24 Pravilnika.

24. Sa naprijed iznijetog razloga Zaštitnik podsjeća da je podnosilac pritužbe akt diskriminacije po nacionalnoj pripadnosti, odnosno broju članova porodičnog domaćinstva učinio *prima facie* vjerovatnim, pa, saglasno čl. 29 st. 1 i 2 Zakona o zabrani diskriminacije, teret dokazivanja da usljed tog akta nije došlo do povrede jednakosti u pravima i pred zakonom snosi D.o.o. „Čistoća“ u kom društvu je podnosilac pritužbe i zaposlen. Ovo Društvo je, primjenom načela kontradiktornosti, imalo priliku da

objektivnim, razumnim i dovoljnim razlozima pobije pretpostavku o postojanju diskriminacije i dokaže da je različito postupanje bilo opravdano.²

25. Razmatranjem svih navoda iz izjašnjenja pojedinačno i u zajedničkoj vezi nedvosmisleno proizilazi da je razlikovanje u vrednovanju broja članova porodičnog domaćinstva učinjeno sa razloga nacionalne strukture i pretežne brojnosti porodičnih domaćinstava zaposlenih u društvu "Čistoća". Direktnim priznanjem razloga za nejednako postupanje koji se zasnivaju na pravno zaštićenim osnovima diskriminacije prepoznatim Zakonom o zabrani diskriminacije i drugim relevantnim izvorima prava društvo "Čistoća" je učinilo akt neposredne diskriminacije.

26. Cilj na koji se poziva ovo Društvo, a zarad čijeg ostvarenja je ograničen broj bodova po osnovu članova porodičnog domaćinstva zaposlenih, po ocjeni ovog Zaštitnika, nije zasnovan niti na jednom propisu, zakonskom ili podzakonskom aktu, odnosno odluci autoriteta vlasti, pa ne ostvaruje uslov legitimnosti, već je izraz arbitrarnog odlučivanja Upravnog odbora ovog Društva. Neprihvatljivi su navodi društva "Čistoća" da bi se vrednovanjem svakog šestog i narednog člana porodičnog domaćinstva umanjio značaj bodovanja po ostalim kriterijumima, tim prije što se postojeća stambena situacija; značaj radnog mjesta; radni staž; doprinos za stambenu izgradnju i socijalni status zaposlenog ni u kom slučaju ne mogu dovesti u vezu sa brojem članova porodičnog domaćinstva. Dakle, svaki kriterijum se vrednuje posebno i saglasno objektivno utvrđenim pokazateljima, pa ovo društvo nije imalo na zakonu zasnovan razlog da zbog određenih pretpostavki ograniči vrednovanje broja članova porodičnog domaćinstva.

27. Rezon na koji se poziva društvo „Čistoća“ neprihvatljiv je i sa stanovišta drugih razloga, pa bi se slijedeći takvo shvatanje, kriterijum značaja radnog mjesta, koji se vrednuje shodno stepenu stručne spreme, složenosti posla i odgovornosti, u slučaju značajnih odstupanja među zaposlenima takođe ograničio, što je sa stanovišta prava na jednakost u pravima i pred zakonom nedozvoljeno. Stoga, Zaštitnik ponavlja da nikakvo različito/ograničavajuće postupanje zasnovano isključivo ili u odlučujućoj mjeri na etničkom porijeklu neke osobe ne može biti objektivno opravdano u savremenom demokratskom društvu zasnovanom na načelima pluralizma i poštovanja različitih kultura.³

28. Prema mišljenju ovog Zaštitnika ne postoji ni jedan dopušteni ustavnopravni ili zakonski - legitimni cilj, koji bi opravdao osporenu diskriminaciju zaposlenih u društvu "Čistoća" u postupku ostvarivanja prava na rješavanje stambenog pitanja. Kod svih naprijed iznijetih razloga, a polazeći od utvrđenih činjenica i okolnosti odlučujućih za rješavanje ove pravne stvari, te načela jednakosti garantovanog Ustavom Crne Gore, Zakonom o zabrani diskriminacije, Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i sloboda kojoj je pristupila Crna Gora, Zaštitnik je mišljenja da je čl. 24 Pravilnika o rješavanju stambenih potreba Društva "Čistoća" izvršena diskriminacija po osnovu nacionalne pripadnosti zaposlenih u ovom Društvu, čija je žrtva nejednakog tretmana, između ostalih, i podnosilac pritužbe. Zaštitnik je imao u vidu i ostale pritužbene navode ali je našao da nijesu od uticaja na drugačije rješavanje u ovoj pravnoj stvari, saglasno čemu

² ESLJP, *Timishev vs. Russia*, aplikacija br. 55762/00 i 55974/00 (2005), stav 57

³ ESLJP, *Zornić protiv Bosne i Hercegovine*, Aplikacija br. 3681/06, presuda od 15.07.20S14. godine

PREPORUČUJE

Društvu sa ograničenom odgovornošću "Čistoća" Podgorica

- Da otkloni posljedice diskriminacije u postupku vrednovanja broja članova porodičnog domaćinstva kao jednog od šest kriterijuma za rješavanje stambenih potreba zaposlenih saglasno načelu jednakosti i zabrane diskriminacije po osnovu nacionalne pripadnosti, odnosno broja članova porodičnog domaćinstva;
- Da bez odlaganja uskladi odredbe čl. 24 Pravilnika o rješavanju stambenih potreba zaposlenih sa načelom jednakosti i nediskriminacije garantovanog čl. 8 st. 1 i čl. 17 Ustava Crne Gore; čl. 2 Zakona o zabrani diskriminacije i čl. 5 a u vezi sa čl. 7 st. 1 tč. 2 Zakona o radu.

D.o.o. „Čistoća“ dužno je da, po isteku roka od 30 dana od dana prijema ovog mišljenja, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostavi izvještaj o radnjama i mjerama koje su preduzete radi izvršenja preporuke.

ZAMJENIK ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
mr Siniša Bjeković

Dostavljeno:

- Podnosiocu pritužbe
- D.o.o. „Čistoća“ Podgorica